

TROAS SYNOİKİSİS'İ¹ SYNOECISM IN THE TROAD

Ayşe Gül Akalın

Özet

Greçe bir kelime olan Synoikisis fiziki yönüyle ele alındığında genel olarak farklı yerleşimlerden gelen halkların birleşip, yer değiştirerek tek bir yerleşim kurmaları yada aynı bölgede oturan farklı yerleşim halklarının topraklarını birleştirmeleri olarak tanımlanır. Yerleşim kurmak yeni bir sosyal-politik yapılanmayı da içediğinden, Synoikisis aynı zamanda Antik Grek politikası terminolojisinde farklı halkların yönetim düzenlerini birleştirip yeni tek bir yönetici yada ortak bir yönetim organı belirlemeleri olarak nitelendirilir. Erken Dönem (İÖ. 1600-İÖ.6. yy.) Synoikisisler'inde toprakları ortak savunma, yerüstü ve yeraltı kaynaklarını ortak kullanma gibi pratik nedenler ön plandayken İÖ 6. yy ve sonrasında politik nedenler öne çıkmıştır. Hellenistik döneme gelindiğindeyse Synoikisis halkların kendi kararlarıyla yaptıkları bir eylem olmaktan çıkarak Hellenleştirme'ye hizmet eden etkin bir yerleşim politikası haline getirilmiştir. Biz Hellenistik dönem Synoikisis'ini Troas'daki örneğiyle ele alarak araştırdık. Söz konusu Troas Synoikisis'i, İÖ 311 yılı Diodokhlar arası büyük barışın hemen sonrasında, Antigonos Monoptalmos tarafından, bölgenin stratejik noktalarında konumlanmış altı yerleşimin (Kebren, Skepsis, Neandria, Kolonai, Larisa, Hamaksitos) halklarının Aleksandria Troas adlı yeni yerleşime göç ettirilmesiyle gerçekleştirilmiştir.

Abstract:

Synoikism, which is a Greek word, is a term that is found in the ancient era settlement terminology. Considering the physical aspects of Synoikism it can be broadly defined as folks living in separate settlements joining their land and thus creating a single settlement within the same borders, or folks coming from different settlements joining each other, moving away from their old lands and creating a new settlement on new lands. The concept of settling doesn't only cover physical aspects and construction, but also social and political organizations. With respect, to this Synoikism should also be considered as a concept belonging to the Greek political terminology. Seen from this angle, Synoikism can be defined as different folks joining their management as one or giving all the managerial power to one person, in a way centralising their government. In the early period Synoikism's physical needs such as security, joint defense, the search for fertile lands, joining natural resources etc. were the initiators. New social and political evolutions were rather results than causes for Synoikism. In the Hellenistic Age, however, Synoikism has changed into a completely new frame, which has moved away from being a self-initiating movement realised by the people and become an efficient and systematic political application

¹ Bu makale 1999 yılı Kasım ayında A. Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalında Edebiyat Doktoru ünvanı alarak mezun olduğumuz, Prof. Dr. Ö. Çapar danışmanlığındaki "Troia Bölgesinde Hellenistik Synoikisis'e Değın Sosyal-Politik Gelişim" adlı Doktora tezimizden hazırlanmıştır. Çalışma Tarih, Arkeoloji ve Klasik Filolojinin yöntemlerinden yararlanılarak gerçekleştirilmiş interdisipliner araştırmanın tarih ağırlıklı kesididir.

serving the aim of "Hellenisation". In this paper we have exemplified and researched the Hellenistic Synoikism as it existed in Troas. The question why these settlements (Larisa, Kolonai, Hamaxitos, Kebren, Skepsis, Neandria in the Troas) have been chosen for Synoikism has brought to the fore the need to understand Troas historical background until the Hellenistic Period.

Grekçe bir sözcük olan Synoikisis yada bazı araştırmacıların tercih ettiği şekliyle Synoikismos, Grekçe sözlüklerde farklı yerlerde oturan ahaliilerin bir araya toplanıp belirlenmiş bir alana yerleşmeleri yada yerleştirilmeleri olarak geçer. Synoikisis antik dünyaya özgü bir kavram olarak ele alındığıdaysa, bakış açılarına göre birden çok tanımı yapılmaktadır. Tarihteki örneklerine bakılarak Synoikisis 5 ana tipiyle karşımıza çıkar². Bunlardan ilki 1) Birden çok küçük yerleşimin genellikle ortalarında ya da hepsine eşit uzaklıkta yer alır şekilde kendilerine idari merkez olacak yeni bir yerleşim kurmaları 2) Farklı küçük yerleşimlerden gelen halkların bir araya toplanıp yeni bir alanı surlarla çevirip içine yerleşmeleri, 3) Yaşamını sürdürmekte olan bir yerleşimin ahalisinden bir kısmının genellikle çok uzakta olmayan başka yere giderek yeni bir yerleşim kurmaları 4) Bağımsız statüsü olan birden çok yerleşim halklarının yer değiştirmeksizin topraklarını ve nüfuslarını birleştirerek politik anlamda tek bir isim ve yönetim altında toplanmaları 5) Özellikle Hellenistik dönemde görülen şekliyle, egemen güç tarafından tamamen yeni bir yerleşim yeri belirlenip yada kurulup ahalisinin başka yerlerden çoğu kez istem dışı buraya kaydırılması yada sürülmesi şeklindedir

Araştırmacılar tarafından Synoikisis'in nedenleri ve sonuçları politik yönleriyle ele alınıp değerlendirilmiş, fiziksel yönü üzerinde ise yeterince durulmamıştır. Bu bakış açısıyla değerlendirmelerde Synoikisis'in politik kavram olarak klasik çağdan itibaren ele alınması taraftar toplayan bir yaklaşım olmuş ve bu kapsamda daha çok yeni bir toplumsal yapılanma kaygısı güttüğü üzerinde durularak, oligarşik mi yoksa demokratik bir düzenin mi kurulmasına hizmet ettiği tartışıla gelmiştir³. Oysa Grekler'de başka yerlere göçlerin nedeni öncelikle eski yerleşimin topografyası ve stratejik konumundaki elverişsizliklerden kaynaklanmıştır⁴. Synoikisis için bir yerleşim alanı belirlenmesinde dönemlere göre genellikle ilkin bu alanın stratejik durumu, arazinin topografyası, büyüklüğü, topraklarının verimliliği, bazen denizle bağlantısı, ardından da bu merkezin territoriumunun yani kırsalının büyüklüğü rol oynamıştır. Bu yönüyle Synoikisis'in metropollerin kurulmasında da ilk adım olduğu söylenebilir. Görülüyor ki Synoikisis'i tanımlamada fiziksel öğelerle yaklaşım sosyal-politik yaklaşıma koşut olmayıp tersine birbirlerini tamamlar.

Synoikisis'e ilişkin akla gelen ilk soru, bu olayın antik çağın hangi döneminde ortaya çıkmış olduğudur. Arkadia, Lakonia ve Kykladlar'da yürütülen survey sonuçlarına göre Synoikisis'in fiziksel izlerine prehistorik dönemden itibaren rastlandığı ileri sürülmektedir. Buradaki amaç kısıtlı verimli

2. Kahrstedt, U. "Synoikismos", *RE* 1932, s.1435-1445

3. Hornblower, S. *Mousolus*, 1982, s. 79 vd. ve Weber, M. "Agrar Geschichte", *Gesammelte Aufsätze zur Sozial und Wirtschaftsgeschichte*, 1988, s. 152, Gehrke, H.J, *Jenseits von Athen und Sparta*, 1986, s.34

4. Kuhn, E, *Staedte der Alten*, 1878, s. 157

topraklar ve doğal kaynaklardan insanların beraber yararlanmasıdır⁵. Andros, Paros ve Khios'da yapılan çalışmalarda ise Geometrik dönemde birden fazla yerleşim halkının eski yerleşimlerini terk ederek başka bir merkeze göç ettikleri saptanmıştır. Stratejik anlamda daha korunaklı merkezlere göç ederek gerçekleştirilmiş olan bu Synoikisis'lerin amacı ortak savunmaya yöneliktir⁶. Benzer şekilde birden fazla yerleşim halkının korunaklı yeni yerlere göçerek yapmış oldukları İÖ 7. yy'a ait Batı Anadolu'daki Synoikisis niteliğinde yeni kurulmalarda Kimmer ve Lydia akımlarına direnmek ön plandadır⁷. Synoikisis'den politik bir kavram olarak Klasik dönemden itibaren bahsetmek gerektiğini belirtmiştik, çünkü elimizde bu görüşü destekleyen arkeolojik belgeler beraberinde bu konuda bilgi veren antik yazılı kaynaklar da mevcuttur. Bunlar değerlendirildiğinde Klasik dönem Synoikisis'lerinde genelde politik kaygıdan kaynaklanan girişimlerin ön planda olduğu anlaşılıyor. Örneğin Peloponnesos Savaşları sırasındaki ünlü Atina Synoikisis'i Attika'daki oligarşi taraftarlarının girişimi olarak yorumlanmaktadır⁸. Bu Synoikisis'de Attika bölgesindeki halklar yer değiştirmeksizin sınırlarını Atina Polisi adı altında birleştirmişlerdir⁹. Bunun paralelinde ulaşılması güç yerlerde yerleşim kurmanın özellikle Pers savaşları döneminde yaygın hale geldiği görülür¹⁰. Bu tarihlerde Persler'e karşı nüfus gücünü sağlamak ve korunmak amacıyla Hellas'da Arkadia¹¹ ve Akhai¹² bölgelerinde yapılan Synoikisisler bu duruma örnektir. Hemen ardından Atina ve Sparta arasında geçen olayların güç dengeleri üzerindeki yansımaları yerleşim halklarının sürekli direnişte bulunmalarını gerekli kılmıştır¹³. İÖ 5. yy'a ait Elis¹⁴, Tegea¹⁵'nin Synoikisis'lerinin de bu amaçla yapıldığını söyleyebiliriz. Direniş olgusu İÖ. 4. yy'da da Synoikisisler'inin başlıca nedeni olmaya devam etmiştir¹⁶. Örneğin bunlardan Anadolu'da Halikarnassos'un¹⁷ ve Kos'un¹⁸ Synoikisisleri ikinci Attik-Delos konfederasyonuna karşı bir önlem olarak karşımıza çıkar¹⁹.

5. Cavanagh, V.G, "Surveys, City and Synoecism" *City and Country in the Ancient World'de*, 1991, s. 106vd.

6. Demand, N., *Urban Relocation in Archaic and Classical Greece*, 1990, s. 174

7. a.g.e

8. Cavanagh 1991, s. 110 ve Hornblower 1982, s. 80

9. Kahrstedt 1934, s. 1436

10. Demand 1990, s. 174

11. Gehrke 1986, s. 109

12. Strab. VIII 3,2

13. Gehrke 1984, s. 34

14. Strab. VIII 3,2

15. Kahrstedt 1934, s. 1436

16. Demand 1990, s. 165

17. Hornblower 1982, s. 78-105

18. Diod. XIII 75.1

19. Demand 1990, s. 175

Hellenistik döneme gelindiğinde ise Synoikisis'in nasıl bir görünüm kazandığını Troia bölgesindeki örneğiyle göreceğiz. Çalışmanın bu kısmı için yazılı kaynaklar yanında Troas'da yaptığımız arkeolojik saha çalışmaları ve arkeolojik buluntuları da kullandık²⁰. Bu bölümde Synoikisis kapsamındaki altı yerleşimimiz için ilkin lokalizasyon problemini çözmek gerekmektedir. Fakat Arkeoloji ağırlıklı çalışmaların sonuçlarıyla tartışılmış ve çözümlenmiş bu uzun konu bir diğer makalemizin içeriğini oluşturacaktır. Burdaki sonuçları direkt kullanarak Troas'daki altı yerleşimi modern harita üzerine şu şekilde yerleştirmekteyiz (bkz. ekteki harita):

Bölgenin iç kesimlerinde yer alan **Kebren** ²¹Çanakkale ilinin Bayramiç ilçesinde Çaldağ köyünün eteklerinde bulunduğu Çaldağ ve Fuğletepe üzerinde, **Skepsis** Bayramiç ilçesinin Evciler mevkiinde Kurşunlutepe üzerinde²²; **Neandria** ise Ezine ilçesinin Cıdırdağı üzerinde uzanmaktadır²³. Kıyılarıdaki liman yerleşimlerinden ilki **Kolonai** Ezine ilçesine bağlı Tavaklı köyü sınırlarındaki Beşiktepe'de²⁴; **Larisa** bunun güneyinde Kösedere köyü kıyısındaki Limantepe'de²⁵; **Hamaksitos** ise yine aynı isimde Beşiktepe yerleşim yeri olmak üzere, Göztepe limanını da içine alacak şekilde Gülpınar beldesi sınırları içinde yer alır²⁶.

Troas Synoikisis'i İÖ 311 yılı barışının hemen ardından Aleksandros'un komutanlarından Antigonos Monophthalmos tarafından söz konusu altı yerleşimin halklarının Antigoneia'ya yerleştirilmesiyle gerçekleştirilmiştir²⁷. Troas'daki Synoikisis için Bölgedeki yerleşimler arasında neden bunların seçildiğinin cevabı ise bu yerleşimlerin konumlarının paralelinde tarihi gelişimlerinde yatmaktadır.

Söz konusu yerleşimlerin uzandıkları en eski zamanlara ilişkin ip uçlarına destanlar, mitoslar bölge coğrafyası ve tarihine değinen antik kaynaklarda

20. Yerleşimlerde gerçekleştirilen arkeolojik araştırmalar, Sayın Prof. Dr. Coşkun Özgünel'in Smintheion kazıları 1988-1996 ve Prof. Dr. E.Schwertheim'la birlikte yürüttüğü Aleksandria Troas ve Neandria çalışmaları bağlantısında yapılmış, ayrıca projeye ARIT de (Türkiye'deki Amerikan İlmî Araştırmalar Derneği) finansal katkıda bulunmuştur, kendilerine teşekkür ediyorum.

21. Calvert, F. "Contribution to the Ancient Geography of the Troad-On the Site and Remains of Cebrene". *Archeological Journal* 22, (1865) s. 51

22. a.g.e., . 55

23. Clarke, J.T "A Proto-Ionic Capital from the Site of Neandria-II" *AJA* 2 (1887) s. 1

24. Calvert, F. "Contribution to the Ancient Geography of the Troad-On the Site and Remains of Colonae" *Archeological Journal* 17, (1860) s.287 ve Akalın, A. G, Troia Bölgesinde Hellenistik Synoikisis'e değin Sosyal-Politik Gelişim, AÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü-Tarih Abd., Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1999, s. 223

25. Akalın, A.G. "Troas Limantepe Larisa'sının Tarihi ve Arkeolojik Araştırmaları" *A.Ü DTCF Tarih Bölümü Dergisi*, XV, 26 (1991) s. 12

26. Akalın, A.G "Troia Bölgesi Antik Kıyı Şehirlerinde Tarihi Coğrafya Çalışmaları" *A.Ü DTCF Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 6 (1997) s. 9

27. Strab.XIII 1,51

rastlamaktayız²⁸. Epheros, Homeros ve Strabon'un anlatımlarında olası Troia savaşı dönemi veya hemen öncesinde bu yerleşimler ve burada yaşayan halkların adı geçerken, bunlardan bulunan arkeolojik malzemeler de İÖ. 3000 ile İÖ.1200'ler arasında var olduklarını destekler niteliktedir²⁹. Fakat antik kaynaklarda karşılaşılan renkli etnik yapı arkeolojik belgeler bazıda henüz kanıtlanamamaktadır.

Bölge genelinde ilk etnik değişim adalar üzerinden kıtaya yönelen ve antik kayıtlarda İÖ 10. yy.'la kadar indirilen³⁰ ama yoğun biçimde İÖ. 8. yy'da izlenen Aeol göçleri olmuştur³¹. Antik kaynaklar incelendiğinde Neandria'nın önemli Aeol üstlerinden biri olduğu, Kolonai ve Larisa'nın Aeol merkezi olan Tenedos'un pareasında yer aldığı geçmektedir³². Kebren'in ise Kymeli Aeoller'in bir merkezi olduğu anlatılmaktadır³³. Bunların beraberinde epigraflara göre Skepsis de İÖ 5. yy. öncesi Aeol dialeğinde "Skapsis" olan isimle bu karakteri barındırmaktadır³⁴. Yazılı kaynakların yanında Skepsis dışında beş yerleşimden toplanan arkeolojik buluntular ki bunların başında gri seramikler geliyor, söz konusu yayılımı destekler niteliktedir³⁵.

Aeol kolonizasyonu sonrası ca. İÖ. 8. yy. sonlarında ticari ağırlıklı olmak üzere ikinci kolonizasyon hareketi Miletos'un gerçekleştirdiği İon kolonizasyonudur³⁶. Ardından İÖ.7.yy. başlarında aynı şekilde Lampsakoslular³⁷ ve Phokajalılar³⁸ da kıyılarda Emporionlar kurmaya devam etmişlerdir. Özellikle İÖ.8. yy kıyılarda koloniler kurulurken bölgenin iç kısımlarda da etnik hareketlilik söz konusuydu. İda bölgesini Aeolya

28. bkz. Kebren için: Akalın, Doktora Tezi s.118-127, Neandria için: Doktora Tezi s. 162-167, Kolonai için: Akalın, Doktora Tezi s. 206-213, Skepsis için: Akalın, A. G. Troia Bölgesi Skepsis ve Hamaksitos Şehirlerinin Tarihi ve Arkeolojik Araştırmaları, AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü-Arkeoloji Abd., Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi, 1990 s. 17-20, Hamaksitos için: Akalın, Y.Lisans Tezi, s. 4-6 Larisa için: Akalın 1991, s. 4-7

29. bkz. Kebren için: Akalın, Doktora Tezi s.150, Neandria için: Doktora Tezi s. 196 Kolonai için: Akalın, Doktora Tezi s. 221, Skepsis için: Doktora Tezi, s. 241 Hamaksitos için: Akalın, Y.Lisans Tezi, env. no: BT 2, ve Doktora Tezi, s. 263, Larisa için: Akalın, Lisans Tezi: Akalın, A.G, *Troas Limantepe Larisa'sı*, AÜ. DTCF- Klasik Arkeoloji Abd., Yayınlanmamış Lisans Tezi, 1988, env no: L1,L2, L3,L4, L5, L6, L7, L8

30. Strab. XIII 596.32

31. Hdt. V, 94-95 ve Strab. XIII 582.3

32. Strab XIII 604.47

33. Ephor, FGH I 239, s. 22

34. Erhardt, N, *Milet und seine Kolonien*, 1988, s. 29

35. bkz. Kebren için: Akalın, Doktora Tezi s.151, Neandria için: Doktora Tezi s. 196 Kolonai için: Akalın, Doktora Tezi s. 221, s. Hamaksitos için: Akalın, Y.Lisans Tezi, env. no: BT 3,4, GT1, GT 2, GT3, GT 4 ve Doktora Tezi, s. 263 Larisa için: Akalın, Lisans Tezi, env no: L9, L10, L 30

36. Erhard 1988, s. 246

37. Mela. I 97

38. Step. Byz. " _____s"

sınırları içinde kabul eden tarihçi Herodotos Lydia kralı Kroisos'un Aeoller'e karşı sefere giriştiğini belirtirken³⁹ öncesinde Kimmer istilasından kaçan ve içinde Phrig ve Lydialıların da bulunduğu halkların Troas içlerine kadar geldikleri anlaşılmaktadır⁴⁰. İÖ 7. yy. sonu İÖ.6. yy. başlarına tarihlenen Kebren⁴¹ ve Neandria⁴² akropolündeki surlar söz konusu tehlikelere karşı inşa edilmiş olabilirler. Buluntulara bakıldığında ise yine Skepsis dışında beş sitten bulunmuş olan İonia kökenli orientalizan tarzda seramik örnekleri üstte değindiğimiz kolonizasyon kapsamında gelişmekte olan Troas'la Aeolis, İonia bölgeleri arasındaki ilişkinin kanıtıdır⁴³.

İÖ 6. yy.'la gelindiğinde Atina kolonizasyonunun⁴⁴ yarattığı yoğun ticari hareketlilik, Troas'daki sosyal gelişmeye politik bir boyut da getirmiştir. İÖ. 6. yy.'ın ortaları ve İÖ.5. yy. içlerine ait Larisa, Kolonai ve Hamaksitos gibi Aeol kolonilerinde bile bolca bulunan Attika kökenli seramik Atina'nın ticari potansiyelini göstermektedir⁴⁵. Bu tarihlerde anakaradaki Aeol kolonileri adadaki üstlerden değil bunlara bağlı anakaradaki merkezlerden kontrol altında tutulmaktaydılar. Peki Kolonai, Larisa ve Hamaksitos gibi limanları denetlemesi gereken karadaki ana üs neresiydi? Arkeolojik kanıtlarla ortaya çıkan önemli nokta özellikle Assos⁴⁶ ve Neandria'nın İÖ. 8. yy'lardan başlayarak bölgedeki diğer yerleşimler arasında hızla büyüyen, yoğun nüfusa sahip, imar edilmiş yerleşimler olduklarıdır. Neandria'da yapılan arkeolojik çalışmalar yerleşimin İÖ. 6.yy. sonlarına ait planında bazı kamu yapıları ve planlı gelişen sivil yerleşim alanlarını ortaya sermiştir⁴⁷. Neandria'daki bu yerleşim planının İÖ.4 yy.'la gelindiğinde Hellas'daki Polisler'inkine çok benzer bir gelişme göstermiş olduğu dikkat çekicidir. Bu bağlamda mesafe ve bütünüleyici işlevleri de göz önünde tutarak Larisa ve Kolonai'nın Neandria'nın territoriumu içinde, ön karakollar ve yerleşimin denize açılan limanları olarak değerlendirmek yanlış olmaz. Zaten bunlar sivil yerleşimin zayıf olduğu basit küçük üstler görünümündedirler. Bunun yanında Hamaksitos'un da Neandria denetiminde bulunmakla beraber bölgenin diğer Aeol merkezi Assos'la da iletişim içinde bir ara liman işlevi gördüğü söylenebilir. İÖ. 6yy. sonlarında

39. Hdt. I.26 ve 28

40. Strab XIII 613.65 ve bölgedeki Phyrig izleri Vermarseren, M.J, Corpus Cultus Cybelae Attidisque, Asia Minor-Mysia et Troade 1987, s. 85-126

41. Calvert 1865, s. 54

42. Winter, E. "Notes on Neandria", *AJA* 89 (1985) , s. 685

43. bkz. Kebren için: Akalın, Doktora Tezi s.151, Neandria için: Doktora Tezi s. 196 Kolonai için: Akalın, Doktora Tezi s. 221 ,Hamaksitos için: Akalın, Y.Lisans Tezi, env. no: BT 1 , BT 6, BT7 GT13, GT 14, GT 15 ve Doktora Tezi, s. 263 Larisa için: Akalın, Lisans Tezi, env. no: L14, L21

44. Hdt. V, 94-95

45. bkz. Larisa için: Akalın, Lisans Tezi, env. no: L15, L16, L17, L18, L19, L20, L24, L 25, L 26, L 27, L 28, Hamaksitos için Akalın,Y Lisans Tezi: env. no: BT 8, BT 9, BT 10, BT11,BT12, BT13, BT14, GT7,GT8,GT9, GT 10, GT 11, ve Doktora Tezi, s. 263, Kolonai için, Akalın, Doktora tezi s. 222

46. Strab. XIII 606-51 ve Cook, J.M. *The Troad*, . 1973, vd.

47. Maischatz, T. "Stadterweiterungsphase im 4. jh.v Chr" *AMS I 11* (1994), s. 49-65

Atinalılar'ın Sigeion'u ele geçirmesi⁴⁸ Mytileneliler'in de Sigeion'un güneyinde Akhilleion'u kurmasıyla⁴⁹ Atina ve Lesbos kolonileri arasında ticari ve politik açıdan rekabetin boyutları büyümüşür.

Bunların paralelinde İÖ. 6 yy. ortalarından itibaren hızla gelişen Pers gücü yüzyıl sonlarında Karadeniz ve Hellas'a geçişlerinde Troas'ı bir köprü olarak kullanmıştır⁵⁰. İÖ. 5. yy'la gelindiğinde ise İonia'daki ayaklanmanın Persler tarafından kanlı şekilde bastırılmasında en büyük zararı Miletoslular görmüş ve göçleriyle ikinci kolonizasyonlarını gerçekleştirmişlerdir⁵¹. Bu kolonizasyonun İÖ. 8. yy.'dakinden farkı ticari değil etnik nitelik taşımasıdır. Miletoslu göçmenlerden bir kısmının bu tarihlerde Skepsis'e gelip yerleştikleri yerleşime ait yazıtlar incelendiğinde açık şekilde kanıtlanabiliyor. Ayrıca yine yazıtlardan Miletoslular'ın buraya oligarşik sistemi de beraberlerinde getirdikleri anlaşılıyor⁵².

İÖ. 478'da Atina merkez olmak üzere Kıta Yunanistan, Adalar ve Batı Anadolu yerleşimlerinin büyük kısmının katıldığı "Attik-Delos Deniz Birliği"nin kurulduğunu biliyoruz⁵³. Persler'e karşı birleşik bir donanmayı besleyip sürekli hazır tutacak bu birliğin üyeleri, Atina'nın ortaya attığı Grek kimliği ile yapay ulusçu bir propaganda altında, resmi olarak ilk kez birleşiyorlardı. Fanatik bir nitelik taşıyan bu propaganda, üyeler tarafından benimsenmiş gözükmese de gerçekte her üye bu girişimden kendisine çıkar sağlamayı umuyordu; bu durumu Attik Tribunus listelerinde değişen olaylara göre üyelerin birliğe girip çıkmaları ve harçlarını bu dengeler doğrultusunda ödemeleri, en sonunda da Atina'nın birliğin paralarını zimmetine geçirmesi yeterince açıklıyor. Troas'daki yerleşimlerin ekonomik dengeleri korumak adına kabulleniş gördükleri bu ortak nasyon girişimi kendileri için birtakım şablonları da beraberinde getirmiştir. Bunlardan en önemlisi üyelerin birer "Grek Polisi" olarak kabul edilmeleri idi ki, tüm üyelerin sosyal-politik anlamda Attika kökenli bu devlet modeline sahip olmaları mümkün değildi. Yani Troas'daki birçok yerleşim Polis olmadıkları gibi, Neandria gibi Polis görünümüne yakın bağımsız yerleşimler ise Grek nasyonlu Attika modelinde Polis değillerdi. Ama bunların yanında Troas'da İÖ. 5. yy ortalarından itibaren İonialı göçmenlerin sayesinde Skepsis gibi Atina benzeri Polis modeli geliştirmiş örneklerin varlığını yazıtlardan ve Strabon'un anlatımlarından biliyoruz⁵⁴. Birliğin harç listelerinde iç kesimlerdeki Kebren⁵⁵, Skepsis⁵⁶,

48. Hdt. V, 94-95

49. Strab XIII 600-39

50. Hdt. VI 37 ve Hdt.I 154-1566

51. Erhardt 1988, s. 246

52. Erhardt 1988, s. 29,115

53. Powell, A. Athens and Sparta, 1993, s. 8-11

54. Strab. XIII 607.52

55. Merrit, D - mc Gregor, F. The Athenian Tribute Lists, 1939-1953 s. ve E. Ruschenbusch, "Tribut und Bürgerzahl im ersten Athenische Seebund" ZPE 53 1983, s. 143. Bu kayıtlarda Kebren'in birliğe 3 talent vergi ödediği geçmektedir

Neandria⁵⁷ bağımsız birer Polis olarak yer alırken, kıyı yerleşimlerimiz Kolonai, Larisa ve Hamaksitos Mytilene Polis'inin adı altında birlik listelerinde geçiyorlar⁵⁸.

Birlik kurulduğu tarihlerde Troas Pers satrabı Pharnabazos'un yönetimindeki Daskyleion satraplığına bağlıydı⁵⁹. İlginç olan bir durum Peloponessos savaşları sırasında Persler'e karşı birlikten yardım görmek umudunda olan Atina'nın uğradığı bozgunlara Troas'daki üyelerin tepki göstermemiş, ama hem Birliğe hem de Persler'e vergilerini ödemeye devam etmiş olmalarıdır. Anlaşıyor ki Troaslı üyeler birliğe ticari sürekliliklerini sağlama kaygısıyla katılmış ve bu ticarettten önemli pay alan Persler de yerleşimlerin üyeliklerini engellememişlerdir. Arkeolojik bulgulardan izlendiği şekliyle özellikle bu tarihlerde Hellas kökenli malların ticari sirkülasyonu pazarlardan vergi alan Persler için de vazgeçilmez olmuştur. Öyle ki bu tarihler için hem Calvert Koleksiyonunda, hem de bizim ele aldığımız altı yerleşimimizin tümünde Hellas kökenli, Attika ve Korinth ithali seramikler mevcuttur⁶⁰. Fakat Persler bu ticari devinime izin verirken, şüphesiz kendi güvenlikleri adına bazı önlemler de almış olmalıdır. Bu önlemlerden biri koloniler ve bağlı buldukları büyük yerleşimler arasındaki halk geçişlerini engellenmiş olmalarıdır. Böylece üstlerinden ana merkezlerin politik kontrolü kalkan koloniler ve küçük yerleşimler kendi nüfuslarını koruyarak politik organizasyonlarını kurma yani bağımsız olma fırsatı bulmuşlardır. İÖ. 427'de Atina'ya karşı isyana girişen ve Drakon yasalarıyla cezalandırılan Mytilene ve Lesbos Polisleri'nin tüm yaptırım güçlerinin ellerinden alınması ve ana karadaki kolonileri üzerindeki hakimiyetin kalkmasıyla bu yerleşimlerin bağımsızlıkları resmileşmiştir⁶¹. Bununla beraber stratejik konumlarından dolayı bu küçük yerleşimler Hellas'la yürütülen ticarettten doğrudan pay alarak bağımsız ekonomilerini oluşturmaya başlamış olmalıdır ki, İÖ. 425/24 ve İÖ. 421/20 yıllarını içeren Attik Delos Deniz Birliği listelerinde Larisa, Kolonai ve Hamaksitos'un artık ödedikleri harçlarla bağımsız birer Polis olarak geçtiklerini görüyoruz⁶². Arkeolojik buluntulara göz attığımızda ise her üç yerleşimin bu tarihlerde kendi sikkelerini basmaya başladıkları dikkat çekiyor⁶³.

56. Merrit-Gregor, 1939-1953 s. 408 n. 3E ve 13G. Bu kayıtlarda Skepsis'in birliğe 1 talent vergi ödediği geçmektedir.

57. Ruschenbusch, E, "Tribut und Bürgerzahl im ersten Athenische Seebund" *ZPE* 53 (1983), s.141. Bu kayıta Neandria'nın birliğe 2000 drachme vergi ödediği geçmektedir.

58. Cook, 1973, s.180

59. Xen. hell. III.15

60. bkz. dipnot 46

61. Thuc. III.50

62. Meiggs, R. *The Athenian Empire*, 1987, s. 542-543

63. Kolonae sikkeleri için örnek W. Wroth, "Greek Coins of Troas, Aeolis and Lesbos" *BMC*, 1894 env n. 47/1 ve Akalın, Doktora Tezi, s. 222, Hamaksitos sikkeleri için örnek Barclay-Head, *Historia Numanorum-A Manual of Greek Numismatics*, 1911, s. 546 ve Akalın, Doktora Tezi, s. 264, Larisa sikkeleri için örnek, T, Göktürk, "Troas Bölgesinde Sikke Basan

Peloponnesos savaşı süresince Troas yerleşimleri Atinalı ve Spartalı komutanlar arasında sık sık saf değiştirmişlerdir. Antik kaynaklarda, ki özellikle Ksenophon'un Hellenika'sında geçen, döneme ilişkin bilgileri⁶⁴, arkeolojik belge bazında destekleyemiyoruz. Yanlız Neandria'daki sur duvarlarının İÖ. 5. yy sonlarından başlayarak İÖ.4. yy. içlerine değin genişletilip anıtsal kulelerle desteklenerek yerleşimde savunma önlemlerinin artırılmış olması bu tarihlerde bölgede süregelen karmaşanın en önemli kanıtlarıdır⁶⁵.

Aynı durum İÖ. 387'de Kral barışından⁶⁶ sonra da devam etmiş Troas'daki yerleşimlerin kontrolü yine Atinalı ve Spartalı tyranlar arasında el değiştirmiştir. İÖ. 359'da doruk noktasına ulaşan satrap ayaklanmaları sırasında ayaklanmayı çıkaran satrap Artabazos'un Makedonya krallığını devreye sokmasıyla⁶⁷ Troas da tüm Hellas gibi yeni bir evreye girmiştir. İÖ. 334'de ise Aleksandros'un Asya'ya ayak basmak için seçtiği en elverişli yer Troas olmuştur.⁶⁸ Başka alternatifleri olmayan Troas yerleşimleri komutanı hiç bir direnişte bulunmadan kabul etmişlerdir.

Fakat Troas için politik anlamda sakin dönem pek uzun sürmemiş çok geçmeden Aleksandros'un İÖ. 323'de ölüp Diodoklar'ın başa geçmesiyle her alanda kargaşa başlamıştır⁶⁹. Bu kargaşada 321'de kendini Asya kralı ilan eden Antigonos, Hellespontos Phrigya'sı satrabı Arrhidaios'u yenerak Troas'ı da hakimiyeti altına almıştır⁷⁰.

Bu dönem için Bölgedeki arkeolojik bulgular yine yüzeysel bilgiler sunuyorlar. Sitlerden toplanan malzemelerin çoğunluğunu Bergama ve İllion kökenli Hellenistik dönem kotaları, kısmen kalitesiz siyah glazürlü Hellenistik Attika kapları, beyaz-krem hamurlu günlük kullanım kapları ve cam eserlerin oluşturduğunu görüyoruz. Özellikle sözünü ettiğimiz türden malzemeyi Neandria'da, Larisa'da liman arkasındaki küçüktepede Hamaksitos'ta Göztepe'de yoğun olmak üzere, Beşiktepe'den de buluyoruz ki bu durum İonia-Aeolya ve Hellas'la Bölge arasındaki ticari ilişkisinin halen devam ettiğini gösteriyor.⁷¹

Kentler", Anadolu Medeniyetleri Müzesi Yıllığı, 1995, s. 87-88 ve Akalın, Doktora Tezi, s. 251

64. Xen. hell. III . 1-3

65. Schulz, A. Die Stadtmauern von Neandria in der Troas, AMS 38, 2000, s.116-117

66. Xen. hell.V 1 25-31

67. Demosth. XXIII 154

68. Diod. XVII 17.1

69. Plut. Alex.75

70. Diod.XVII.40.1 ve XVIII. 72.2

71. bkz. Larisa için: Akalın 1991, s. 11 ve Lisans Tezi, env. n. L 31, L36 , Neandria için: Doktora Tezi s. 197 Kolonai için: Akalın, Doktora Tezi s. 221-222 , s. Hamaksitos için: Akalın, Y.Lisans Tezi, env. no: BT 18 , BT 19, BT20, BT 21, GT5, GT6, GT 16, GT 17 ve Doktora Tezi, s. 263

Diodokhlar arasında süregelen yoğun mücadelelerden sonra İÖ. 311'deki barışı bildiren Antigonos'un Bölgedeki yerleşimler arasından Skepsis'e gönderdiği ünlü deklarasyonla⁷² Troas için Synoikisis süreci başlamıştır. Halen Çanakkale müzesinde bulunan bu bildiri yazıtında Antigonos, Diodokhlar arasındaki mücadelede belli bir aşamaya gelindiğini, halkı tedirgin edip yıpratın iktidar karmaşasına çözüm getirmek amacıyla Ardıllar'ın aralarında barış yaptıklarını belirtiyor. Devamında bu mücadeleler süresince de aslında hepsinin Grek Polisler'inin otonomisi konusunda dikkatli davrandıkları ama ellerinde olmadan bu savaş durumunun müttefik safında yer aldıkları için Grekler'e mali külfet getirmesinden üzüntü duyduklarını söylüyor. Sonunda ise barışa karar vermiş tüm ardılların bu durumu koruyup şartlara uyacaklarına, özellikle Grekler'in özgürlük ve otonomilerinin korunmasının ön planda tutulup sınırların asla ihlal edilmeyeceğine söz verdikleri belirtiliyor. Barışın ilan ediliş şekliyle bildiride görüldüğü gibi Diodokhlar'ın, Grekler'in gözünde kaybetmeye başladıkları güveni "Grek Polisler'ine Özgürlük" propogandasıyla yeniden kazanmaya yöneldikleri anlaşılmaktadır. Welles, Skepsis'e gönderilmiş bu bildirinin tek örnek olmadığını çok büyük olasılıkla başka güçlü yerleşimlere de kopyalarının gönderilmiş olduğu savunmaktadır⁷³. Bizim için önemli olan ise kopyalardan birinin neden Skepsis'e gönderilmiş olduğudur. İşte bunun cevabı bizce Troas Synoikisis'inin uygulanış şeklini incelikleriyle açıklamaktadır:

Öyle ki Antigonos bu tarihlere güçlü konumda gözükse de Avrupa içlerinde Polyperkhon ve çok yakınında Thrakya'daki Lysimakhos kendisi için önemli tehdit unsurlarıydı, diğer taraftan Grekli Polisler'de ayaklanma olasılığı her zaman söz konusuydü. Şimdi Antigonos'un kontrolünde bulunan Troas, imparatorluğun Asya'daki topraklarına açılan ve Avrupa'yla Asya arasında köprü görevi gören stratejik bir konumdaydı, bu yüzden Bölgede yeni askeri üsler kurmak ve varolan kritik noktalardaki üsleri de sıkı denetim altında tutmak gerekiyordu. Tüm Grek Polisler'i özerk ilan edilmişken stratejik noktalardaki yeni fiziki düzenlemenin tepki çekmeden yapılması gerekli ama zordu. Antigonos Anadolu içlerini iyi tanınmasına rağmen özellikle Aeolya kıyıları ve Troas'la uzun süreli direkt ilişkisi olmamıştır. Bu yüzden tüm bu düzenlemelerin dikkatli, etkin politikalarla ama kısa sürede halledilmesi gerekiyordu. Antigonos'un Hellenizmi uygulamada öncelikle sistemli bir yerleşim politikası tercih ettiği bilinmektedir. Bu uygulama için ise ustaca bulunmuş çözüm, Grek politik tarihinde demokratikleşmeye hizmet etmiş Grekler arasında Theseus efsanesiyle⁷⁴ övgüyle anılan Synoikisis idi. Önceki örneklerinde yeni Grek Polisler'i yaratmış bu uygulamada Antigonos'un amacı etnik-politik açıdan dağıntık halkları bir araya toplayarak, imparatorluğun topraklarına dahil alanlarda sınırları ortadan kaldırmak ve yerli ögeleri soğurarak merkezi yönetime tepkisiz kılmaktı. Askeri açıdan ise stratejik noktaları boşaltarak diğer Ardıllar'ın ve yerli halkın ayaklanmalarına karşı kendi güvenliğini sağlamaktı. Ekonomik açıdan bakıldığında ise birbirinden bağımsız yerleşim halklarının bölgede kurmuş oldukları ticari ve

72. J.A.R Munro, J.A.R. "A letter from Antigonos to Skepsis 311 BC" JHS 19.1889 s. 336 ff.

73. Welles, R.C. Royal Correspondence in the Hellenistic Period, 1934, s. 1 vd.

74. Plut. Theseus 24,32

ekonomik sistemleri ele geçirip öncelikle üretimi ve ticareti tek elde toplamak yine bununla beraber yerleşimlerin sahip oldukları madenler, taş ocakları, ormanlar, meralar vb. doğal kaynakları merkezi yönetimin işletimi altına almaktır. Böylece üreticiler, iş sektörleri tamamen kontrol altında tutulup imparatorluk içinde düzenli kontrollü üretim ve ticaret devamında da gelir-veergi dengesi kurulabilecektir.

Troas'da yapılacak bu yeni düzenlemede bazı koşulları göz önünde tutmak gerekliydi. Öyle ki Troas'ın kuzeyinde yer alan yerleşimlerin büyük kısmı Antigonos'un diğer Ardıllar safında desteklerine ihtiyaç duyduğu Atina ve İonia kökenli Grek kolonileriydi. Bölgenin ortasında bu dönemde özellikle nasyon propagandalarında sıkça adı geçen Grek dünyasının manevi değer taşıyan sembolü İllion yer alıyordu. Fakat batı kıyılarda iç kesimlerde durum farklıydı. Öyle ki üstte değindiğimiz, batı kıyılarda yer alan ilkin Persler'in bölgede kurduğu dengeler sayesinde özgürlüklerini kazanmış ama politik ve askeri yönden güçsüz ve küçük Kolonai, Larisa ve Hamaksitos gibi liman üstleri vardı. İç kesimlerdeyse stratejik konumda olup hem Persler hem de Atinalı Spartalı yöneticilerle sürekli mücadele etmiş ve Persler'in kontrolündeki ticari devinimden zarar görmüş büyük yerleşimler yer almaktaydı ki bunların başında da Neandria, Kebren ve Skepsis gelmektedir. İşte bunlar Antigonos'un Grek birliğinin tepkisini çekmeden ele geçirebileceği uygun yerleşimlerdi. Yanlız aralarında sadece Skepsis belirttiğimiz gibi Atina modelinde bir Polis yapısını sahip gözükmekteydi. İçlerdeki bu Polis'in bölgenin sözü edilen eski yerli yerleşimlerle bağları biliniyor ama Hellas'daki Grek Polisler'i ve Grek birliği içinde tanınıp tanınmadığı belli değildi. Bizce Antigonos bu durumu anlamak ve karşısındaki Grek Polisler'inin tepkileri ölçmek için bu bildirilerden birini Skepsis'e göndermiş olmalıdır. Söz konusu deklarasyonu alınca Skepsisliler Hellas'daki Grek Polisler'inin kullandıkları yöntemi uygulayarak Antigonos'a bildiriindeki vaatlerinden dolayı teşekkür edip, yerleşimlerini güvence altına almak amacıyla onu "Eugertes" yani hamileri ilan ettiklerini ve birçok kutsal onur bağışladıklarını yine taşa kazınmış bir belgeyle bildirmişlerdir.⁷⁵ Fakat Antigonos kendisi için yeterli verileri toplamış olacak ki çok geçmeden Skepsis'le birlikte Kebren, Neandria, Kolonai, Larisa, Hamaksitos halklarını Antigoneia adında kurduğu kıyı yerleşimine sürerek, Troas Synoikisis'ini gerçekleştirmiştir.⁷⁶ Hemen ardından Şkamandros vadisi içindeki küçük bağımsız yerleşimleri de İllion, Abydos, Assos, Antandros gibi Polisler'in territoriumuna katarak belirttiğimiz amaçları doğrultusunda bölgede bir düzenleme yapmıştır⁷⁷.

Fakat devam eden yıllarda Troas'da Antigonos'un beklemediği bir şey olmuş ve yönetime getirdiği yeğeni Ptolemaios Bölge içinde isyan çıkartmıştır⁷⁸. Bu isyan bastırılmasına rağmen İÖ.303'de Lysimakhos'un Bölgeye girişi durdurulamamıştır. Antigonos yönetimine karşı bir güvensizlik söz konusu olmalı ki Troas'daki kontrolü eline geçirdikten sonra Lysimakhos Antigonos'un yaptığı tüm haksızlıkları düzeltceğini resmen ilan etmiştir.

75. Austin, M. The Hellenistic World from Alexander to the Roman Conquest, 1981, n.32

76. Strab. XIII 597-33

77. Cook, J.M. "The Cities in and Around the Troad" BSA 83 1988, s. 18

78. Diod XX 104-105

Lysimakhos'un Troas'daki ilk işi Synoikisis'e dahil edilen Skepsisliler'i yurtlarına geri göndermek olmuştur⁷⁹. Bu bir jest gibi gözükse de aslında yöntem değiştirerek Anadolu içlerinden gelebilecek Seleukos tehlikesine karşı Skamandros vadisindeki Skepsisliler'i canlı kalkan olarak kullanma amacı güttüğü güçlü olasılıktır. Skepsisliler yurtlarına geri gönderilirken diğer halkların ne olduklarına ilişkin yazılı kaynaklarda herhangi bir bilgi yoktur. Ele geçen sikkelerden Synoikisis sonrası, I. Antiokhos zamanında "Kebren Antiokhia" adında bir yerleşimin kurulmuş olduğunu görüyoruz⁸⁰ Fakat bu yerleşimin eski Kebren halkının geri getirilmesinden çok Apollonis örneğiyle Antiokhos zamanında yaygın olduğu şekliyle⁸¹ buradaki askeri koloniye sivil halk yerleştirilme yoluyla kurulmuş yeni bir yerleşim yani katoikos olması güçlü ihtimaldir. Bunların yanında Neandria'da bir daha yerleşim kurulmadığı, bu stratejik noktanın olasılıkla bir askeri üs olarak kullanıldığı⁸² söylenebilir. Öyle ki Aleksandria Troas yakınlarından bulunan bir yazıttan Neandrialılar'ın burada kendi isimlerini taşıyıp bir demos olarak yaşamlarına devam ettikleri anlaşılıyor⁸³. Aynı şekilde Kolonai'da da tekrar bir yerleşim kurulmamıştır. L.Robert yine Larisa Ptolemais epigramlı bir sikke ve İÖ 2. yy'la ait Delphi Theodorokroi kayıtlarını öne sürerek Larisa'nın tekrar kurulduğunu ileri sürmüştü de Limantepe'de buna işaret eden bir yerleşim izi yoktur. Ancak Limantepe'nin yakınındaki küçük tepe üzerinde zayıf bir yerleşime işaret eden Hellenistik(?), Roma dönemi kalıntıları mevcuttur⁸⁴. Bu durumuyla bu kalıntılar Aleksandria Troas'ın territoriumu içinde yakınındaki tuzla için bir depo ve iskele işlevi görebilecek ancak kome niteliğindeki bir yerleşimini işaret etmektedirler. Hamaksitos'a ait alanlarda ise Synoikisis'den sonra yerleşim izleri hala mevcuttur. Bu izler hem Gülpınar Beşiktepe'sinde hem de yaklaşık 2 km. güneyindeki Göztepe'de yer almaktadır. Antik kaynaklarda Smintheion yakınlarında Khyrisa yerleşiminden bahsedilir⁸⁵. Bizce kutsal alana bir liman ve konaklama yeri olarak hizmet veren bu yerleşim eski Hamaksitos'un yerleşim alanını kullanan ama halk bazında Hamaksitos'un devamı olmayan yeni bir yerleşimdir⁸⁶. Burdan Synoikisis sonrası Neandria, Kolonai, Larisa, ve Hamaksitoslular'ın da bir daha yurtlarına geri gönderilmediklerini söyleyebiliriz, ki bunu tüm bu yerleşimlerin monogramlarını taşıyan Aleksandria Troas sikkeleri üzerinde izlemek mümkündür⁸⁷. Zaten merkezi otoritenin politik düzenlemeleri artık bu tür küçük komitelerin bağımsız olarak yaşamlarına olanak vermemekteydi. Öyle ki yeni büyük yerleşim Alekdria Troas. imar faaliyetleriyle içinde yaşayan

79. Strab. XIII 597-33

80. Robert, L. "Ptolemais de Troade" *BCH* 55, (1982), s. 17

81. Cohen, M. *The Hellenistic Settlements in Europe, the Islands and Asia Minor*, 1995, s. 201

82. Winter 1983, s. 682

83. Schwertheim, E. "Geschichte und Forschungsstand" *AMS* 11, 1994, s. 26

84. Robert 1982, s. 19, ve Akalın 1991 . s.11

85. Strab. XIII 604-47

86. Akalın 1997, s. 9

87. SNG, "Troas, Lesbos, Aeolis", 1959

insanlara yeni olanaklar sunarak eski yerleşimlerinin tüm işlevlerini üzerine almıştır.

Sonuç olarak Troas'daki örneğinden de gördüğümüz üzere Philippos ve Aleksandros'tan başlayarak Makedonyalı Monarkların gerçekleştirdikleri Synoikisisler halkların kendi istekleriyle değil egemen gücün nedenleri ve zorlamasıyla yapılmıştır. Hellenistik Synoikisisler'de sözde yeni Grek Polisleri kurmak adına aslında, şablon yerleşimler=şehirler yaratılarak Hellenistik imparatorluğun dağılık halkları bir araya toplanmıştır. Bu yolla halklar doğrudan kontrol altına alınarak ilk etapta ileride tehlike yaratabilecek yerli öğelerin soğulması amaçlanmıştır. İşte bu uygulamalardan sonra, modern dillere her dönem için "Şehir" olarak hatalı ve olağan biçimde çevrilen "Polis", Hellenistik dönemde gerçek anlamda özgün bir devlet olma niteliğini yitirmiş ve İmparatorluğun idari bölümlerinden bir haline gelip, sadece bir yerleşim birimini ifade etmeye başlamıştır. Görülüyor ki Hellenistik dönem Synoikisisleri bazı araştırmacılar tarafından övgüyle bahsedilen ama araştırmalar arttıkça hiç de humanist gözükmeyen Hellenleştirimin etkin politikalarından biri olmuştur.

Kısaltmalar ve Bibliyografya

Antik Kaynaklar

Demosth. : Demosthenes, Orationes, Thesaurus Linguae Graecae (TLG), CD. Rom, California 1990

Diod: Diodorus Sicullus, Bibliotheca Historica, TLG CD Rom, California 1990

Ephor: Ephoros, Fragmanlar, TLG CD Rom, California 1990

Hdt.: Herodotos, Historiae, TLG CD Rom, California 1990

Mela.: Pomponius Mela, De Chorographia, çev. K Brodersen, 1994

Plut. Alex: Plutarchos, Alexandros, TLG CD Rom, California 1990

Plut. Theseus: Plutarchos, Theseus, TLG CD Rom, California 1990

Step. Byz.: Stephanus Byzantius, Ethnika, TLG CD Rom, California 1990

Strab: Strabon, Geographicon, TLG CD Rom, California 1990

Thuk.: Thukydides, Historiae, TLG CD Rom, California 1990

Xen. hell.: Xenophon, Hellenika, TLG CD Rom, California 1990

Günümüz Kaynakları:

AJA : American Journal of Archeology, New York

Akalın 1991: Akalın, A.G "Troas Limantepe Larisa'sının Tarihi ve Arkeoloj Araştırmaları" *A.Ü DTCF Tarih Bölümü Dergisi*, XV, 26, (1991), s. 3-25

- Akalın 1997: Akalın, A.G "Troia Bölgesi Antik Kıyı Şehirlerinde Tarihi Coğrafya Çalışmaları" *A.Ü DTCF Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 6 (1997) s. 1-14
- Akalın, Lisans Tezi: Akalın, A.G, *Troas Limantepe Larisa'sı*, AÜ. DTCF-Klasik Arkeoloji Abd., Yayınlanmamış Lisans Tezi, 1988
- Akalın, Y.Lisans Tezi: Akalın, A. G, Troia Bölgesi Skepsis ve Hamaksitos Şehirlerinin Tarihi ve Arkeolojik Araştırmaları, AÜ.Sosyal Bilimler Enstitüsü-Arkeoloji Abd., Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi, 1990
- Akalın, Doktora tezi: Akalın, A. G, Troia Bölgesinde Hellenistik Synoikisis'e değin Sosyal-Politik Gelişim, AÜ. Sosyal BilimlerEnstitüsü-Tarih Abd., Yayınlanmamış DoktoraTezi, 1999
- AMS : Asia Minor Studien, Bonn
- M. Austin, *The Hellenistic World from Alexander to the Roman Conquest*, 1981
- BCH : Bulletin de Correspondence Hellenique, Paris
- Barclay-Head, *Historia Numanorum-A Manual of Greek Numismatics* , 1911,
- BMC: A catalogue of the Greek Coins in the British Museum, 1873-1927
- BSA : Annual of the British School at Athens, London
- Calvert 1865: Calvert,F. "Contribution to the Ancient Geography of the Troad On the Site and Remains of Cebrene",*Archeological Journal* 22, (1865) , s. 51-57
- Calvert 1860: Calvert, F."Contribution to the Ancient Geography of the Troad On the Site and Remains of Colonae",*Archeological Journal* 19 (1860) s.287, s. 287-296
- Clarke, J.T, "A Proto-Ionic Capital from the Site of NeandriaI-II" *AJA* 2, 1887, s. 136-148
- Cavanagh 1991: Cavanagh, V.G, "Surveys, City and Synoecism"*City and Country in the Ancient World'de*, 1991, s. 97-119
- Cook 1973: Cook, J.M The Troad, 1973
- Cook 1988: Cook, J.M "The Cities in and Around the Troad" *BSA* 83 (1988)
- Demand 1990: Demand, N.,Urban Relocation in Archaic and Classical Greece,1990
- Erhardt 1988: Erhardt, N,*Milet und seine Kolonien*, 1988
- Gehrke 1986: Gehrke, H.J, *Jenseits von Athen und Sparta*, 1986, s.34
- Göktürk, T, "Troas Bölgesinde Sikke Basan Kentler", *Anadolu Medeniyetleri Müzesi Yıllığı*, 1995, s. 65-120
- Hornblower 1982: Hornblower, S., *Mousolus*, 1982

JHS : Journal of Hellenic Studies, London

Kahrstedt 1932: Kahrstedt, U. "Synoikismos" *RE* 1932, s, 1435-1445

Kuhn 1878: Kuhn, E, *Staedte der Alten*, 1878,

Maischatz 1994.: Maischatz, T. "Stadterweiterungsphase im 4. jh.v Chr" *AMS* 11 (1994) s. 49-65

Merrit, D -mc Gregor, F, *The Athenian Tribute Lists*, 1939-1953

Meiggs, R. *The Athenian Empire*, 1987

Munro, J.A.R, "A letter from Antigonos to Skepsis 311 BC" *JHS* 19 (1889) s.330-340

Robert, L. "Ptolemais de Troade" *BCH* 55 (1982) s. 16-19

Powell, A, *Athens and Sparta*, 1993

Ruschenbusch, E, "Tribut und Bürgerzahl im ersten Athenische Seebund" *ZPE* 53 (1983), s. 140-143

Schulz, A. Die Stadtmauern von Neandria in der Troas, *AMS* 38, 2000

Schwertheim, E. "Geschichte und Forschungsstand" *AMS* 11 (1994),s.21-39.

SNG, 1959: Sylloge Nummorum Graecorum, Sammlung von Aulock "Troas, Lesbos, Aeolis", 1959

Vermaseren, M.J, *Corpus Cultus Cybelae Attidisque, Asia Minor-Mysia et Troade* 1987

Weber, M. "Agrar Geschichte", *Gesammelte Aufsätze zur Sozial und Wirtschaftsgeschichte*, 1988

Winter 1983: Winter, E. "Notes on Neandria", *AJA* 89 (1985) s. 680-685

Wroth, W. "Greek Coins of Troas, Aeolis and Lesbos" *BMC*, 1894

Welles, R.C . *Royal Correspondence in the Hellenistic Period*, 1934

ZPE : Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik, Stuttgart

Levhalar

Harita Antik Troas -Çanakkale İli, Çanakkale Bölgesi Fiziki Haritası, Harita Genel Müdürlüğü, 1950, Ölçek: 1/200 000

